

Öykü Forum

Diyarbakır

Jaklin Çelik

Imge Öyküler, her sayıda düzenlenecek forumlarla ülkemizde ve başka ülkelerde bu sorunları saptamayı ve bunların ortadan kaldırılması için neler yapılması gerektiği konularını tartışmayı hedefliyor. 14 Şubat'ın Türkiye'den yola çıkarak birçok ülkede "Dünya Öykü Günü" olarak kabul edilmesinin ardından, etkinlikler birçok kentte yaygınlaştı.

Bu deneyimden yararlanarak, Türkiye genelinde yapılacak böylesi forumların ilgiyle karşılanacağını umut etmekteyiz.

Istanbul, birçok alanın olduğu gibi edebiyatın da merkezi konumunda görülüyor. İstanbul dışındaki yazar/yazar adayları, bu merkeze ulaşamamanın, merkezdeki edebiyatın içerisinde yer alamamanın kaygısını taşıyor. Çeşitli kentlerden bakıldığında İstanbul tüm cazibesıyla tebessüm etse de sistemin oluşumu gereği, İstanbul'un dışında üreten yazarlara ne derece kucak açacağı bir soru işaretidir. Bu doğrultuda İstanbul'dan beklentilerin ne olduğu, ne olması gerektiği önemli. *Imge*

Öyküler, her sayıda düzenlenecek forumlarla ülkemizde ve başka ülkelerde bu sorunları saptamayı ve bunların ortadan kaldırılması için neler yapılması gerektiği konularını tartışmayı hedefliyor. 14 Şubat'ın Türkiye'den yola çıkarak birçok ülkede "Dünya Öykü Günü" olarak kabul edilmesinin ardından, etkinlikler birçok kentte yaygınlaştı. Bu deneyimden yararlanarak, Türkiye genelinde yapılacak böylesi forumların ilgiyle karşılanacağını umut etmekteyiz.

Merkezden oralara bakıldığında arayışın ne kadar edebiyata ilişkin olduğu düşünce-

si yaygınsa da merkez dışında varlığını kanıtlamaya çalışan yazarın edebiyattaki arayışı, bireysel kimlik arayışını da beraberinde getiriyor. Üretimin merkezi bilinen alandan uzaklaştıkça, yerel çelişkiler artıyor ve ortaya çıkan yapıtın, üretimin tanımı da kendi içinde doğrusunu bulmaya çalışıyor. İstanbul'a yönelimin bir onay beklentisinden mi, yoksa kendi içindeki çelişkilerden mi kaynaklandığı sorusuna yanıt vermek için erken olduğunu düşünüyorum. Toplumsal işleyişin hiçbir kentte İstanbul'la paralellik göstermediğini ya da kentlerin sos-

yal yapısıyla orantılı olmadığını göz önünde tutacak olursak, kapanmayacak mesafeleri de görmemiz mümkün olacaktır.

Bu doğrultuda İstanbul "dışında" yaşayan yazar/yazar adayının ürettiği edebiyatın sorunlarına ilişkin bir forum için ilk durağımız, son yıllarda gerek yapılan festivallerle, gerek yıl içinde gerçekleştirilen etkinliklerle adından sıkça söz ettiren Diyarbakır oldu. Kentte yaşanan sıkıntılı bir dönemin ardından birçok alanda olduğu gibi edebiyatta da, var olanı yeşertmek, yeni oluşumları filizlendirmek adına büyük adımlar

“İstanbul’a uzak, burada doğup büyüyen, yaşayan biriyseniz işiniz gerçekten zor. Ve bu adımları atmak çok fazla cesaret istiyor. Otuz üç yaşımıdayım ve bu kitabın şimdi çıkıyor olması da bunun bir göstergesi. Birincisi sizi tutan, yazmanızı engelleyen, hayatla ilgili bir sürü sorun, yaşama kaygısı... Bunu gerçekten burada çok duyumsadık, çok yaşadık. Bunların yanı sıra şu kaygıyı da sürekli güdüyoruz; böyle bir şey yaparken size destek olabilecek kimseyi bulamıyorsunuz. Bu bölgede o anlamda yalnızsınız. Bu türlerde örnek vermiş insanlar var. Örneğin Esmâ Ocak, Suzan Samancı bunlardan birkaçı. Ancak bilgilerin, tecrübelerin aktarılması anlamında herhangi bir sıcaklık görmüyorsunuz kimseden. Yalnızsınız. Ve bu işe girdikten sonra İstanbul’un ne kadar özel bir yer olduğunu görüyorsunuz. Diyarbakır’dan görünen yüzüyle, nasıl bir karşılık bulacağı kaygısı da var.”

atıldı. Diyarbakır, düzenlenen etkinliklerle kendi edebiyat mecrasını oluşturmaya çalışırken, birçok sorunu da kendi içinde çözüme ulaştırma yoluna gidiyor.

Öykü ağırlıklı bu forumda, oradan buranın, buradan oranın nasıl algılandığını görmeye, anlamaya çalıştık. Sık sık karşımıza çıkan “İstanbulsuz bir edebiyat olmaz” savı, “her kent kendi yerelliğinden beslenerek önce kendi içindeki dinamikleri oluşturmalı” görüşünü de beraberinde getirdi.

Katılımcıları her ne kadar öyküden yola çıkarak belirlemeye çalıştıysak da, geniş anlamda edebiyatın içinde bulunduğu sorunu deşerek, öykünün sorunlarına ulaşma çabamız, edebiyatın çeşitli türleriyle ilgili arkadaşlarımızı bir araya getirmemizi kaçınılmaz kıldı.

Katılımcılar: Azad Ziya Eren (şair), Kadir Konuksever (gazeteci-öykücü), Lal La-

leş (şair-çevirmen), Mehmet Polat (öykücü), Muharrem Erbey (öykücü), Sedat Yurtdaş (öykücü) ve Şeyhmus Diken (gazeteci-araştırmacı yazar).

Sedat Yurtdaş: Okurken de yazarken de edebiyatın türleri arasında ayırım gözetmiyorum. Bu anlamda sistematik bir okuma stilim yok. Hayat da buna çok fazla izin vermiyor. Yazık ki kendimi sadece okuma ve yazmaya koşullara sahip değilim.

Öyküyü tercih etmemdeki sebeplere gelince; tabii ki yazarken ister istemez bir türe daha çok yoğunlaşıyorsunuz. Bazen bir roman çekiyor beni, bazen şiir, bazen de bir öykü. Bu türler arasında benim için özellikle öykünün çarpıcı tarafları var. Çarpıcı diyorum, çünkü öyküde, uzun yaşanmışlıkları ya da çok küçük bir ayrıntıyı kendi hissettiğiniz şekilde yoğurup biçimlendirmek ayrı bir tatmin veriyor.

Bazen hiçbir şey yazmadan ya da okumadan geçmişte yaşadığım şeylerin ayrıntıları üzerinde düşünüyorum. Okumak ve yazmak konusunda kendimi zorlamıyor, hayatın o doğal akışına pek müdahale etmek istemiyorum, çünkü o zaman arzulağım cümleler ortaya çıkmıyor. Aslında almam gereken zevki almıyorum. Hikâye ya da şiir bitiyor, ya ben ne okudum diye sorabiliyorum kendime. Ya da yazdığım ne ifade ediyor?

Çok dağıtmadan toplarlarsam, öyküyü tercih etmemin nedeni en çarpıcı şekilde kendime göre bir üslup edinmek; düşünce dünyamdan ayrıntılar, parçalar içerecek, ruhumu yansıtacak bir anlatım biçimine ulaşma çabasıydı. Bu doğrultuda öykü, en çarpıcı yol gibi geldi bana.

JÇ: Kadir Konuksever, öykü sizin için ne ifade ediyor, siz neden bu türü seçtiniz?

Kadir Konuksever: Şu anda yaptığım iş gazetecilik. Edebiyata gazeteciliğe geçtikten sonra yöneldim. Edebiyat kavramıyla ilk ta-

nışıklığım birçoğumuz gibi okulda oldu. Edebiyat derslerinde hocamı etkilemek için çok süslü, özel cümleler kurmaya çalıştım. Bu durum hocamın da dikkatini çekmiş olacak ki bir gün bana; “Edebiyat yapma!” dedi. Neden böyle söylediğini bilmiyorum ama, kötü bir şey olduğu kaldı aklımda. Sonraki yıllarda, bana göre edebiyat dışı sayılan gazetecilikte karar kıldığımda, “Aman edebiyat yapmayayım” diye bunu hep yedeğimde bulundurdum.

Her ne kadar gazeteci olduğumu söylesem de esasında haberciyim. Geçmişte çok yoğun bir çalışma dönemim oldu. O yoğunlukta edebiyatın farklı bir türüne, roman veya şiire yönelmem çok da kolay değildi. Yaşama dair sorumlulukları çok ağır yaşadık. Hele ki mesleğiniz gazetecilik veya avukatlıksa, bu sorumluluğu bu bölgede çok daha ağır yaşıyorsunuz. Haliyle pek çok şeye olduğu gibi hayata da geç kalıyorsunuz, pek çok yönden. Edebiyatın başka alanlarında çok başka türler seçilebilirdi, ama öykünün bana göre yoğunluklu olmasının böyle bir nedeni de olsa gerek. Çok kolay demek istemiyorum, ama tür olarak öykünün çok çarpıcı bir anlatım dili olduğuna inanıyorum.

Öykücü değilim, bunun altını çizeyim. Kitabımın adında öykü geçiyor *Caddeye Uzak Öyküler* diye.

İstanbul’a uzak, burada doğup büyüyen, yaşayan biriyseniz işiniz gerçekten zor. Ve bu adımları atmak çok fazla cesaret istiyor. Otuz üç yaşımıdayım ve bu kitabın

şimdi çıkıyor olması da bunun bir göstergesi. Birincisi sizi tutan, yazmanızı engelleyen, hayatla ilgili bir sürü sorun, yaşama kaygısı... Bunu gerçekten burada çok duyumsadık, çok yaşadık. Bunların yanı sıra şu kaygıyı da sürekli güdüyoruz; böyle bir şey yaparken size destek olabilecek kimseyi bulamıyorsunuz. Bu bölgede o anlamda yalnızsınız. Bu türlerde örnek vermiş insanlar var. Örneğin Esmâ Ocak, Suzan Samancı bunlardan birkaçı. Ancak bilgilerin, tecrübelerin aktarılması anlamında herhangi bir sıcaklık görmüyorsunuz kimseden. Yalnızsınız. Ve bu işe girdikten sonra İstanbul'un ne kadar özel bir yer olduğunu görüyorsunuz. Diyarbakır'dan görünen yüzüyle, nasıl bir karşılık bulacağı kaygısı da var.

JÇ: *Kitap çıktıktan sonra neler hissettiniz?*

Kadir Konuksever: Benim için şaşırtıcıydı. Yıllardan beri dergilere, gazetelere, internet sitelerine zaten yazıyordum. Başımından geçen ilginç birtakım hikâyeler vardı.

Aşırı uçlarda ve bir sürü değişik olayla karşılaşırıyordum. Bir süre sonra başımdan geçen olayları başkalarının kitaplarında görmeye başladım. Çeşitli dergi ve gazetelerde kendi başlarından geçmiş gibi anlatıyorlardı. Sanıyorum bu biraz körükledi yazmamı. Sonradan ortaya çıkanlar sürekli benimle gezen, sürekli biriken, bilgisayarımda duran, canımı sıkan şeylerdi aslında. Kitap çıktıktan sonra rahatlayacağımı, üzerimden bir yük kalkacağını düşünmüştüm. Ama öyle olmadı, daha ağır bir sorumlulukla karşı karşıya kaldığımı anladım. Örneğin, böyle bir toplantıya katılmakla yüz yüze kalıyorsunuz. Daha çok önem vermeye, daha özenli davranmaya başlıyorsunuz. Çok disiplinli bir okuma anlayışım yoktu. Kitap çıktıktan sonra daha sıkı okumaya başladım. Çok okurum, ama lalettayn seçilmiş kitaplardır okuduklarım. Bağımlısı olduğum gazete ve dergiler yoktur. Ama çok sevdiğim yazarlar vardır, hepsini okumaya çalışıyorum. Tabii bu da bu ülkenin güneydoğusunda oldukça zor bir şey.

JÇ: *Senin öykülerinle, öykü anlayışınla ilgili ekleyeceğin bir şey var mı?*

Kadir Konuksever: Yazdığım öykülerde ben bir aktarıcıyım. Çünkü yaklaşık on beş yıldan beri gazetecilik yapıyorum, bunun yanı sıra televizyonculuk, radyoculuk da var. Yazdığım hikâyelerin çok büyük bir bölümünün öznesi olduğum için, bu durum bana ayak bağı oldu. Kendimi anlatmayı sevmiyorum. Başka bir malzeme ol-

saydı ve üçüncü şahıs gibi anlatsaydım belki daha iyi olurdu diye düşünüyorum. Onu gizli özne yapmaya çalışmak, ne derece başarılı olurdu, bilmiyorum. O anlamda oturmuş bir öykücü kimliği diye bir şeyi kabul etmiyorum, çünkü ben öykücü değilim. Daha çok bir aktarıcıyım diyelim. Şimdilik...

Mehmet Polat: Ben Diyarbakır'da Çınar ilçesinde Türkçe öğretmeniyim. Türkçe yazıyorum. Öncelikle söylemeliyim ki ben öykücü değilim, çünkü kitabım yok.

Yanlışlıkla da olsa Diyarbakır'da birkaç dergide öykülerim yayımlandı. Tabii yanlışlıkla diyorum çünkü haberim olmadan yayımlanan öykülerim oldu. *Tigris* dergisinde yazdığım bir öykü bilgisayarda kayıtlı duruyordu, yayımlamışlar.

Neden mi öykü? Aklıma Cem Yılmaz'ın gösterisinden bir bölüm geldi. Bir televizyon programında sunucu müzisyene neyle ilgilendiğini ve nedenini sorar. Müzisyen şu yanıtı verir; "Ben elimi sallıyordum, araya biri akordeon sıkıştırmış. Ben de ha bire çalıyorum."

Neden öykü? Neden yazdığımı da bilmiyorum. Nasıl çıkıyor ortaya? Kendi kendime de bazı cevaplar bulmaya çalışıyorum. Sıkıldığımdan olsa gerek. Buna daha uç bir örnek verecek olursam, herhalde Tanrı da sıkıldığı için dünyayı yaratmıştır.

JÇ: Ben de yaratacağım diyorsunuz yani...

Mehmet Polat: Tabii ki kendimi Tanrı'yla kıyaslamıyorum. Ama her yazarın kendini Tanrı ile bir tutmak gibi bir şeyi ol-

sa gerek... Tekrar konuya dönecek olursam öyküyle ilgili problemlerimiz var. Burada çok fazla ulaşabildiğimiz kimse yok. Gelenlerle tanışıyoruz. Ben Özcan Karabulut'la tanışmıştım. Onun aracılığıyla bu foruma katıldım.

Yazdığım öyküleri birçok arkadaşım gibi İstanbul'da çıkan dergilerde yayımlamak istiyorum. Çünkü kriter olarak orası alınmıyor. Tabii çok farklı şeyler var, neden oranın kriter alındığı üzerine. Neden ille Ankara ve İstanbul'da yapılan bir etkinlik Diyarbakır'da yayılmaya çalışılıyor? Neden burada yazılan ille de orada yayımlanıyor.

JÇ: Şimdi bu sorunlara geleceğiz. Senin öyküyle ilgili söyleyeceğin başka bir şey yoksa hemen Lal Laleş'e geçelim.

Lal Laleş: Ben Kürtçe yazıyorum. Sadece Kürt edebiyatına ilişkin birtakım edebi yazılar ve çeviriler dışında ben hemen hemen Türkçeyi edebi olarak bıraktım. Şiirle uğraşıyorum. Daha önce Türkçeden Küçük İskender'i Kürtçeye çevirdim. Kürt şiirine bir katkı olacağını düşünüyordum. Ardından

Berberinari adında bir şiir kitabım çıktı.

Neden öykü? Edebiyatla uğraşmadan önce, oymacılık ya da kakmacılık yapmak isterdim. Yani tahtaya şekil vererek öyküler anlatmak isterdim. Bu çocukluğumdan kalma bir şey. Olmadı, beceremedim. Uğraştım ve yapamadım. Sonra şiir yazmaya başladım. Kitabım *Berberinari* çıktıktan sonra, kendi şiirime baktığımda şiirime sızmış bir hikâyenin; birtakım kahramanların olduğunu hissettim. Ve bu coğrafyada yaşadığımız birtakım şeyleri şiirle anlatılamayacağımı anladım. O yüzden biraz daha şiire yöneldim. Beni en çok etkileyen, tekrar beni çocukluğuma götüren, daha farklı bir şey. Yaklaşık üç-dört ay evvel Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan bir kitap vardı; Mazhar Şevket İşpiroğlu'nun, *Ah Tamar Kilisesi Kitabı*. Orada İşpiroğlu Doğu Kilisesi'nin duvarlarındaki figürlerin hikâyelerini anlatıyor. Bir parça beni yansıtan hikâyeler var. Şimdi tekrar tahtayla, çocukluğumla bir diyalog geliştirmeye başladım. O tarihten itibaren de hikâye yazmak istedim; ama yazmadım. Sadece yazmak istedim.

JÇ: *Şiirle öykünün iç içe geçtiği bir nokta da vardır. Böyle bir noktaya gelmişsiniz belki de...*

Lal Laleş: Zaten yazdığım şiir kitabı bir tür destandır aynı zamanda. Tek şiirden, yaklaşık doksan altı sayfadan oluşan, iki kahramanı olan bir tür destan. Bir süre sonra kitapla arama bir mesafe koyup da baktığımda bir hikâyesinin olduğunu ben de fark ettim.

Muharrem Erbey: Herkesin bir derdi var. Aslında yazmak bir dert meselesidir. Uzun yıllar şiirle uğraştım, şiir yazdım. Daha doğrusu şiir yazdığımı sanıyordum. Uzun uzun yazdığım şiirlerin aslında kısa öyküler olduğunu daha sonra fark ettim. 1996-97'den itibaren artık tam anlamıyla öyküyle uğraşmaya başladım. Ciddi bir şekilde öykü okumaya başladım. Okumalar arasında üç-dört yılda bir öykü yazabiliyordum. Sonra, Diyarbakır'da ve bölgede çıkan dergilere öykülerimi göndermeye başladım. Tabii az yazıyordum, ama çok okumaya çalışıyordum. Öyküyü hayatın içerisinde bir arayış olarak değerlendiriyorum. Hepimizin amacı hayattan haz almak, mutlu olmak, kendi atmosferimizde özlediğimiz yaşamı yaratmaya çalışmak. Maalesef içinde bulunduğumuz yaşamın gerçekleri

bununla ölçüşmüyor. Örneğin istemediğiniz, sevmediğiniz işlerle uğraşmak durumunda kalıyorsunuz. Ama kalemi elinize aldığımızda yaratacağımız dünyaya hiç kimse müdahale edemiyor, kimse giremiyor. Yazıyla baş başa kalıyorsunuz. O dünyanın içerisindeki kahramanların duyguları, kişilikleri tamamen size bağlı. Tabii bunu yaparken çok rahat olamıyorsunuz. Çünkü içinde yaşamış olduğunuz toplumda, kangren haline gelmiş, çözülme sorunları varsa, kendinizi bundan koparıp çok farklı şeyler yazamıyorsunuz.

Öykünün benim için çok önemli olduğunu söyleyebilirim. Yazarken dış dünyadaki bütün olayları unutuyor, edebiyatın o büyülü atmosferinde kaybolduğumu düşünüyorum. Sabahlara kadar uğraştığımı hatırlıyorum. Öykü, tarz olarak beni çekiyor. Arkadaşlarımda da ifade ettiği gibi şiirin içindeki dizelerin bir öyküsü olduğu gibi, sanat eseri olarak karşımıza çıkan her şeyin bir öyküsü var. Öykü ise bana göre tüm sanat eserlerinin temeli durumunda.

Türkçe yazıyorum, ama beslendiğim kaynaklar Kürtçe. Kürt anlatı geleneğinden gelen ilk hocam nenemdir. Nenem beni uyuturken Kürtçe masallar anlatırdı. Sabah uyanıldığında nenemin bana anlatmış olduğu hikâyenin yarısında uyuduğumu hatırlardım. Ve ben çimenlerin üzerine uzanıp gökyüzünü seyrederken, o öykünün devamını getirmeye çalışırdım. Yazmaya başladığımda nenemin anlatmış olduğu yarım kalan hikâyeleri ben tamamlamaya başla-

dım. Sonu her ne kadar onun anlattığı gibi olmasa da bu şekilde beslendim, bugüne kadar geldim...

Azad Ziya Eren: Öykü için toplandı...

JÇ: *Sen şairsin... Arkadaşlar şiir ve öykü arasında çok güzel bağlantılar kurdu. Bu anlamda sanırım senin için de kolaylaştı.*

Azad Ziya Eren: Ben aslında şiirle başlamadım. Babam resim öğretmeniydi. Bundan dolayı evde güzel sanatlarla ilgili geniş bir kaynak vardı. Küçük yaşlardan itibaren ciddi anlamda resme bir adanma oluşturdum. Sürekli resim çalışıyordum, hâlâ da çalışıyorum. Belli bir süre sonra resim merakım şiire kaydı. Şiire nereden atlama yaptım, ya da böyle bir gereksinme niye doğdu, bilmiyorum. Ama sanıyorum okumalarla ilgili. Küçüklükten itibaren, okumayı yazmaktan daha çok seviyordum. Her gün en azından dört beş saat okurum. Çünkü Mazıdağ'ında ilkokul öğretmenliği yapıyorum, boş zamanım çok.

Edebiyatta hangi alana yöneleceğiniz, beslendiğiniz kaynaklarla ilgili olarak, bir dokunuşla oluşuyor. Öykü, roman, şiir, hangisini daha çok okuyorsanız onu yazıyorsunuz. Türkiye'de yayımlanan hemen hemen bütün şiir kitaplarına ulaşmaya çalışıyorum. Bu noktada şiiri çok seviyorum, şiir yazıyorum ve fırsat buldukça yayımlatıyorum. 1999'da *Karen* adı altında kitaplaştı, kötü şiirlerle kitaplaştı. Hani kötü ilk kitaplar vardır, benim kitabım ciddi anlamda kötüydü. 1999'dan sonra sustum. İkinci ki-

tabım için beş yıl bekledim. O zamanlar bir korucu köyünde öğretmenlik yapıyordum. Belki, bölgenin küçük bir profili olur diye köydeki güncelerimi yayımladım.

JÇ: Şeyhmus, bu noktada sözü sana vermek isterim...

Şeyhmus Diken: Bana göre öykünün sınırları çok geniş. Şiir de deneme de roman da geniş anlamda düşünecek olursak öykünün sınırları içerisine girebiliyor. Bu nedenle de öyküyle uğraşan yazarın kendini aynı zamanda edebiyatın diğer türlerine de yakın hissetmesini hiç yadırgamamak gerekir. Ben de *Sırrını Surlarına Fısıldayan Şehir Diyarbakır* kitabımın yedi yıllık hazırlanma sürecinde, kendimi bir alanla daraltmadım. Onu okumak isteyen ister öykü, ister deneme, ister şiir-metin tadında algılasın. Öyle bir yöntem seçtim. İyi de oldu. Her insanın bir öyküsü var diye genel bir kural vardır. Bana göre her kentin de hikâyesi vardır. Diyarbakır'ın da binlerce yıldan bugüne gelen çok ciddi hikâyeleri olduğunu düşünüyorum. Arkadaşlar konuşurken sanki yüzlerini İstanbul'a çevirip bu işin merkezinin orası olduğunu, orada birtakım kararlardan geçmek gerektiğini ifade edip durdular. Ama aslında bana göre Diyarbakır da kendi janrında bir merkez. O nedenle Diyarbakır'ı edebiyat anlamında çok önemsemek, burayı merkezleştirerek öykü, deneme, şiir; edebiyatın tüm alanları için buradan bir çıkış noktası yaratmak gerekir. Bu açıdan buranın öykülerinin buradan bir yerlere taşınması gerektiğini çok önemsiyorum.

JÇ: Senin bu söylediklerin gerçekten toparlayıcıydı, ama buraya da baktığımızda gerek edebiyatla, gerek sanatın diğer dallarıyla uğraşan yazarların yaşadığı sorunlar pek de küçük sorunlar değil. Buradan oraya, oradan buraya yapılan akışı kumsaatine benzetiyorum. Ama bazen kum akarken orta yerde bir tıkanıklık oluşabiliyor... Sedat Bey siz ne söylemek istersiniz?

Şeyhmus Diken: Bir tek şey söyleyip sözü Sedat Beye bırakayım. Biz kendimizi –sakın kimse yanlış anlamasın, birilerine, metropolde yaşayan edebiyat canavarlarına –onlar da kendilerini öyle düşünmesinler beğendirmek zorunda değiliz. İnsan doğru yaptığına inanırsa, o, dünyanın neresinde olursa olsun adresine ulaşır. Ve başkaları da gelir sizi bulduğunuz noktada bulur. Sürekli birilerinin kapısını çalıp kendinizi beğendirmek zorunda değilsiniz. Ben bunu yazı dünyamda kendime ilke edinmiş durumdayım.

JÇ: Türkiye'nin birçok kentinde süreli yayınlar çıkıyor. Şöyle bir zihniyet var: Yazar/yazar adayları, yazdıklarını yaşadıkları bölgede yayımlamadan önce, İstanbul'da çıkan Varlık, Adam Öykü gibi öykü dergilerinde görmek istiyorlar. Bu pek de anlaşılmas bir durum değil. Geçen yıl Diyarbakır'da yaptığım öykü atölyesinde kimi arkadaşlar sürekli, İstanbul'da olduğumuz için, şanslı olduğumuzu satır aralarında ifade ettiler. İstanbul yaşamı kısır bir noktaya doğru gitmekte. Dolayısıyla yapılan edebiyat da buna paralel olarak zaman zaman

kısırdöngü içerisine girmekte. Buna göre hangi tarafın hangi noktada şanslı olduğunu, hangi noktada şanssız olduğunu belirlemek biraz güç. Görünen o ki buradaki üretime açık alan henüz işlenmemiş, bu coğrafyanın edebiyatı henüz yapılmadı. Sedat Bey bu konuda siz neler söylemek istersiniz?

Sedat Yurtdaş: Diyarbakır'da edebiyatla ilgili, bilinen isimlerin dışında çok arkadaşımız var. Pek çoğu da derviş misali, İstanbul'a uzaklık kaygısını çoktan aşmış durumdadır. Bunun altını çizmek istiyorum. Ben de kendi adıma aynı şeyi söylüyorum. Ama okuyucuya ulaşmak çok önemli. Doğal olarak İstanbul ya da Ankara merkezli yayınların geniş kitlelere ulaşma şansı daha yüksek. Özellikle insan açısından, tepki sınırlı kalıyor. Tersine de oluyor. Bundan kasıt, övgü değil. Çok iyi değerlendirmeler olabiliyor, olumlu ve olumsuz yönleriyle. O açıdan verimli bir dönem yaşıyoruz esasında. Hayatın çeşitli alanlarında çalışınca damarlardan nasıl kan aktığını hissedebiliyor. Onu vermek kaygısı... O verildiği zaman Şeyhmus Beyin ve diğer arkadaşların da belirttiği gibi siz hayatın nabzını yakalamış oluyorsunuz. Sorunlar da herhalde zamanla aşılacak. Doğrusu çok teknik sorunlara girmek istemiyorum ama iyi öykü de iyi edebiyat da sonuçta bir şekilde zamanla okuyucusuna ulaşıyor. Önemli olan bir yerde insanı tatmin etmesi. Dönüp okuduğunda bir haz alması.

JÇ: Biraz önce arkadaşlar yalnız kaldıklarını söylediler. İçinde buldukları ortamda pek fazla destek görmediklerini belirttiler..

Sedat Yurtdaş: Bu yazar açısından doğru bir tavır, onu söylemeliyim. Yazmak isteyen arkadaşımızın, yazarak bir yerlere genden yardım beklemesi bir yanlış bence. Bilakis, kendi ördükleri kozalarında çalışıp üretmeleri kadar doğal bir şey yok. Yazmak başka bir şey, yazmak için yardımcı olmak, telkin etmek ya da araçlarını sunmak çok başka bir şeydir. Aslında bu, hiçbir yazarın görevi değil, yazar yazdıklarıyla örnek olursa katkıda bulunur. Yazmak isteyenlere yardımcı olduğunda, yazarlık vasfı azalır. Bu, daha çok yayıncıların, eleştirmenlerin ya da dergi çıkarıcıların görevi olabilir.

JÇ: Bu anlamda dergilere de bir görev yükleyorsunuz. Konu dergilerden açılmışken, öyküleri dergilerde yayımlatma süreci üzerinde konuşalım biraz da. Nedir dergilerle ilişkiler, bu doğrultuda yaşanan deneyimler, beklentiler?

Mehmet Polat: Muharrem Beyin de dediği gibi, edebiyatla uğraşan herkesin bir derdi olmalı. Derdini anlattıktan sonra, o yalnızlığı başkalarıyla paylaşma isteği doğuyor. Herkes ürünlerini deneyimli diğer yazarlarla paylaşmak isteyebilir. Ben arkadaşlarıma göre, yolun başında sayılıyorum. Daha önce İstanbul'daki dergilerde, *Varlık* ve *Adam Öykü*'de öykülerimi yayımlatmak istedim. Diyarbakır'da da yayımlatamıyorum. Çünkü burada yapılan edebiyat çok

farklı. İstanbul'daki edebiyatın kısırlaştığını söylediniz, burada yapılan edebiyat da sosyal-gerçekçi edebiyata dayanıyor. *Tigris*'te yayımlanması için verdiğim öykü bireysel bir öykü olduğu için yayımlanmadı. Ama Diyarbakır'la ilgili olan sosyal-gerçekçi içerikli öyküm yayımlandı. Daha sonra *Tigris*'in yayımlamadığı öyküyü *Adam Öykü*'ye yolladım. Bana kalırsa İstanbul'a gönderdiğiniz öykülerde adres de önemli. Farklı bakılıyor. Burada kendini ispatlamayan biri, orada herhangi bir ürününü yayımlatamaz düşüncesindeyim. Böyle bir sorunumuz var. Şimdi festivaller sayesinde, iki ayrı kutup buluşturulmaya çalışılıyor.

JÇ: *Şeyhmus, festival organizasyonunun içinden biri olarak festivalin edebiyata katkısını, bu kültür alışverişinin olumlu ve olumsuz taraflarıyla ilgili düşüncelerini aktarır mısın?*

Şeyhmus Diken: Festivali, hem Diyarbakır hem de bölge açısından düşünecek olursak, dönemsel soluk alma terapisi olarak değerlendirebiliriz. Dört-beş yıllık bu soluklanma deneyimimizden yola çıkarak, festivalin yıl içerisine yayılmasının yararına inandık. Yılda bir haftayla kısıtlı kalmasın, konu başlıklarına indirgensin, yıl içerisinde 4-5 defa üçer günlük festivaller yapılsın. Mayıs sonunda da büyük bir festival olsun dedik. Ama hep söylüyoruz; müstemleke mantığıyla birileri bir yerlerden gelip kendi becerilerini aktarıyorlar. Buradaki insanların yapmak istedikleriyle, kapasiteleriyle, çaplarıyla oradakilerin birikimlerini bir po-

tada buluşturacak, bunu geliştirerek taşıyabilecek organizasyonları programlamak lazım. Onun için ben festivallerde benim ve daha önce Müge İplikçi'nin yapmış olduğu atölyeleri çok önemsiyorum. Geçtiğimiz yıl yapılan festivalde, festival başlamadan yirmi gün evvel sinema atölyesi başladı. 22 günde beş kısa film çıktı ortaya. İşte hikâye budur. Öykü atölyelerini de bu anlamda çok önemsiyorum.

Mehmet arkadaşımız diyor ki benim *Adam Öykü*'de öyküm yayımlanmadı. Belki de kendisinde bir hata var. Belki de yazdığı öyküde derdini yeterince öykü olarak anlatamamış. *Adam Öykü*, yazarın ismi bilinmediği için mi yayımlamıyor? Soru işareti kafalarda kalmamalı. Bunların yanıtlarını belki de biz bu atölyelerde bulacağız, tartışacağız, hikâyemizi yeterince özümseyeceğiz, ondan sonra bunları bir yerlere taşıyabileceğiz. Bunun kavgasını vermek lazım, önemli olan budur.

JÇ: *Dergiler, gönderilen her öykünün neden yayımlanmadığının yanıtını veremiyor. Bu anlamda pek de haksız sayılmazlar. Çünkü bizler, Adam Öykü ve Varlık dergilerine Türkiye'nin her yerinden çok sayıda öykü gönderildiğini biliyoruz.*

Şeyhmus Diken: İzin verirken Jaklin, Sedat'a kendini ispatlamış yazarların, genç yazar adaylarına destek veremeyecekleri konusunda katılmadığımı söylemek istiyorum. Çünkü, bizim burada İstanbul'dan çok farklı bir konumlanışımız var. Burada

yaşı biraz daha ileri olan, eli kalem tutan insanlarsak, hasbelkader İstanbul'daki yayın, edebiyat dünyasına ulaşabilme, bazı kanalları yakalayabilme şansımız gençlere göre daha çok demektir. Bunu göz önünde tutarak ağabeylik ya da ablalık görevimiz de olmalı bence. Eğer bunu yapmıyorsak, bizde ciddi hata var demektir. Ben kendi adıma söyleyeyim, kimse üzerine alınmasın; bana bir arkadaş geliyorsa, yazdıkları yayımlanabilecek kalitedeyse, bunu özellikle belirtiyorum -kalite kontrol uzmanı değilim, belirtiyim- benim de o onu yanıtlamak gibi bir görevim olmalı. Bunu kendi edebiyat alanıma, hapsolüp, bu beni yoğunlaşmamdan koparacak, ben kendi işime bakayım dersem o zaman benim aydın olarak da kendi kendimi sorgulamam gerekir. Ben kime ulaşabilirsem, kim bana gelirse yardımcı olmaya çalışırım, benim öyle bir sorumluluğum var.

Muharrem Erbey: Diyarbakır'daki yerel dergiler üzerine gazetelere bir-iki makale yazmıştım. Dergiciliği burada kimse profesyonel anlamda yapmıyor. Amatörce çıkarılanlarla bir de öğrencilerin harçlıklarıyla çıkardıkları dergilerle karşı karşıyayız. Kendimden örnek vereyim; öykü yazmaya başladığımda, ben de yerel dergilerden önce İstanbul'da yayımlatmayı düşündüm ve gönderdim. Tabii yayımlanmadı. Böyle bir durumda kendi gerçekliğinizle baş başa kalıyorsunuz. Diyarbakır'da edebiyatla uğraşan, okuduğu metinlerin gerçekten iyi eserler olup olmadığına kanaat getirecek insan-

lar var. O açıdan şu hatayı belki yapıyoruz; direkt onay makamı olarak İstanbul'daki gettoya uzanıyoruz. Ve diyoruz ki, "Ne olur kabul et beni".

JÇ: *Bu zihniyet pek çokları için de geçerli. Adam Öykü'de, Varlık'ta öykü yayımlanınca yazar olunuyor zihniyeti çok yaygın...*

Muharrem Erbey: Ben de oraya geleceğim. 1997'de Suzan Samancı'nın ısrarıyla, *Varlık*'a dosya yolladım. Yayımlanmayınca küstüm. Bunlar benim kıymetimi bilmiyor dedim. Sonradan son öykü dosyama tekrar gözden geçirdiğimde birçok hatanın benden kaynaklandığını gördüm. Dosya üzerinde çalıştım ve *Varlık*'ın düzenlemiş olduğu Yaşar Nabi Nayır Öykü Yarışması'na tekrar yolladım. 130 küsur dosya arasında ilk on dosya içine girdim. Daha iyisini yapmaya karar verdim. Yazdıklarımı Diyarbakır'da öyküyle uğraşan arkadaşlarımıza okutmaya çalıştım. Bir şekilde Diyarbakır'dan sonuç almak gerekiyor. Sadece İstanbul'dan gelecek tescili beklememek gerekiyor. O günden sonra öykülerimi bir-iki yer dışında başka bir yere yollamadım. Diyarbakır ve çevre illerdeki yerel dinamiklerin güçlenmesi açısından Sedat Beyle ve Şeyhmus Beyle koordineli olarak Diyarbakır'da öykü günlerini düzenliyoruz.

Azad Ziya Eren: Böyle aşırı danışmaların olduğu güzergâhlarda bu sefer ikinci bir İstanbul, Diyarbakır içerisinde yaratılır. Yani İstanbul'dan nasıl mustaripseniz Diyarbakır'da da yeni bir İstanbul yaratamamanın

önlemine almak gerekir. Bu noktada Sedat Hocama katılıyorum. Diyarbakır festivallerle çok yoruldu. Kültür zehirlenmesi deniyor ya, gerçekten bir kültür zehirlenmesi yaşanıyor. Diyarbakır'da o enerji var, ama huzursuz bir enerji. Diyarbakır, edebiyatçılarına çok fazla huzur veren bir kent değil. Her şeyden önemlisi insanlarına huzur veren bir kent değil ki, yirmi bir medeniyeti yıkmış geçirmiş. Onların hepsinin ruhları dolanıp duruyor ortalıkta. O sıkıntı içerisinde de İstanbul'dan gelenler kötüdür veya iyidir de dememek gerekir. Bana kalırsa kendi akışına bırakmak en iyisi. Suyun akışına üzerindeki dalgalar değil, dip akıntılarını, seyelanlar yön verir. Buradan güzel şeyler çıkacak. Acele etmemek, festivalleri yine yapmak gerekiyor. Tabii ki deneyimler paylaşılacak, yeni perspektifler kazandırılacak, sonucunda bir kaynaşma olacak.

Şeyhmus Hocamın o duyarlılığına gerçekten hayranım. O hassasiyeti göstermek gerçekten birçok kişi için zordur.

Mehmet'in öyküyle ilgili söylediklerine de bir şeyler eklemek istiyorum. Kendi emeklerine haksızlık ediyorlar. Bu işler adanmayı gerektirir. Sonuçta iki adımda yapılacak işler değil. Elli dergi çıkıyorsa, kimin ne yaptığını görmek için alıp bakmak, sistemli okuyup takip etmek gerekir. Sadece *Adam*, *Varlık*, *Kitaplık*, *Hürriyet Gösteri* değil; taşra diye tabir edilen yerlerde çıkan dergileri de takip etmek gerekiyor. Hatta Diyarbakır'dan Erzincan'a ürün göndermek nasıl gerekliyse, buradan İstanbul'a bir şey-

ler gönderenleri de yadırgamamak gerekir. Kendilerini elbette kanıtlamak isteyeceklerdir. Diyarbakır'da hangi yerel derginin dağıtımı o kadar geniş ki? O zaman tüm yazdıklarımızı aile içinde okuyalım.

Mehmet Polat: Okuyucuya ulaşmak gerekiyor. Ne kadar çok okuyucuya ulaşırsa, o kadar iyi olacağını düşünüyorum. Benim de ilk başta *Varlık*'ta, *Adam Öykü*'de yayımlamak gibi bir hevesim vardı... Yolladım. Ama yayımlanmadı. Yayımlanmasını bir kenara bırakalım, ben yanıt verilmesini istemedim.

JÇ: *Senin tedirginliğini anlıyorum. Daha çok öykünün içeriğine, kurgusuna yönelik bir takım eleştiriler bekliyorsun...*

Mehmet Polat: İki yıl önce Diyarbakır'a Feridun Andaç gelmişti. Kendisine iki öykümü vermiştim. Sizin dediğiniz ölçülerde eleştirmiş, şurada Kemal Tahir'e, şurada Yaşar Kemal'e yaklaşıyorsun gibisinden bir eleştiride bulunmuştu. Tabii ki düşününce, zaten onlar var, ben niye yazıyorum sorusunu sordum kendime. Böyle olunca ne yapıyorsunuz, mecranızı değiştiriyorsunuz.

JÇ: *Yaratıcı bir eleştiriye ihtiyaç var diyebilir miyiz?*

Muharrem Erbey: Mehmet'in öykülerini okudum. Güzel çalışmalarını da var. Katıldığı tüm etkinliklerde ısrarlı bir şekilde bir şeyler öğrenmeye çalışmasını çok hoş ve anlamlı buluyorum. Fakat direkt atlama olayını doğru bulmuyorum. Mesela ben kendi

çabalarımı ortaya koyduğumda belki de kırdığım gafların haddi hesabı yoktur. Çok ciddi yanlışlar yaptığımı düşünüyorum. Yapacağımız da zaten. Yanlış öykü yazmadan, yanlış yol ve yöntemlere sapmadan, doğruyu bulmak mümkün değil. Bu açıdan buranın, beslenmiş olduğumuz yerin önemli olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Bir de iyi bir okur olmak gerekir. Ömer Seyfettin'den çağdaş Arap edebiyatına kadar okumamız gerekiyor. Bizim öykü diye tabir ettiğimiz alana eğer yöneldiysek, yazdığımız öykülerin iyi olmasını istiyorsak iyi bir yerden beslenmemiz gerekir.

JÇ: *Ortam hazırlamak gerekiyor. Sanırım insanlar o anlamda çok yalnızlar. Mehmet'in konuşmalarından bunu anlıyorum.*

Muharrem Erbey: Ben Diyarbakır'da edebiyatla uğraşanların çok da öyle kırgın, küskün bir şekilde gençleri geri çevirdiklerini zannetmiyorum. O ortamı belki de bizler yaratamıyoruz. Dediğim gibi iki yıldır öykü günleri düzenlemeye çalışıyoruz. En son öykü günlerine Şeyhmus Diken de katılmıştı ve çok ilginç bir saptamada bulunmuştu. "Diyarbakır'da öyküyle ilgili hiç kimse gelmedi bu etkinliğe" diye.

Şeyhmus Diken: Konuşmacıların hepsi Diyarbakır'dandı. Dinleyici olarak sadece siyasetle ilgilenen insanlar vardı. Yadırgadım.

Azad Ziya Eren: Ama yadırgamamak gerekir. O kültür zehirlenmesi kavramı boşuna değil. Çok aşırı yoğunluk olduğunda böyle olur. Yüz tane iğneyi batırırsınız, yüz birinciyi hissetmezsiniz artık.

Muharrem Erbey: Bu Öykü Festivali'nin dışında bir etkinlikti. İki yıldır 14 Şubat'ta kendi çabalarımızla hiçbir kurumdan destek almadan öykü günü düzenliyoruz. Medyaya duyuru yapıyoruz. Etkinlikleri hafta sonlarına denk getiriyoruz, buna rağmen öyküyle ilgilenen arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu katılmıyor. Ama salon doluyor. Bakın; ortam yaratılmaya çalışılıyor. Belki ortama katılmayanların da hatası var. Tek başına yazmakla olmaz.

Şeyhmus Diken: Azad'ın söylediği bir şeye takıldım... Festivaller mevzunda çok haksızlık etmemek gerekir kente. Her yönünü eleştirin elbette, ben de sizinle birlikte eleştireyim. Şunu da göz ardı etmemek lazım ki, yirmi yıl boyunca bu kent tarihi, kültürel, edebi kimliğinden çok şey kaybetti. Kaybedilenlerin bir şekilde yeniden kazanılması ve insanların artık güven tazelenmesi lazım. İnsanlar kendilerine olan güvenlerini de her anlamda kaybettiler. Güvenleri yeniden tazelenmenin bir yolu da yaygın entelektüel faaliyetlerden geçiyor. Bu açıdan bu festivalleri önemsemek lazım.

Azad Ziya Eren: Festivallere karşı değilim, hepimiz yapılmasını istiyoruz. Ama festivale gelecek olan kişilerin iyi seçilmesi gerekiyor. Burada kültür, sanat, medeniyet yokmuşçasına, birilerinin yolları açıyormuş gibi kendilerine atfetmeleri gerekmiyor. Onların Beyoğlu'ndaki hallerini de biliyorum. Benim kaygım bir benzeri buradaki Sanat Sokağı'nda olmasın, aynı yapıdaki in-

sanların belki daha da kötü türevleri burada oluşmasın. Ucube ucube yaratıklarla aynı kentte yaşamayalım. İstanbul'dan gelen yazar, örneğin Ferit Edgü burada kendi kitabıyla ilgili konuşuyor. Ona, “Siz de Kürtlerle ilgili bir şeyler yazacak mısınız?” sorusu soruluyor. Bu çok yanlış bir mantık. Ferit Edgü'nün böyle bir derdi neden olsun ki alanı farklı. Bunu bile bile dillendirmenin hiçbir anlamı yok. Yazanlar var, onları destekleyin. Yazılanlar okunsun.

JÇ: *Bir yerde bunu dondurup sorunların ne olduğuna yönelik araştırmalar yapıp altını kazımak gerekir diye düşünüyorum. Bu da zamanla olacak. Hepimiz bu konuda çok heyecanlıyız, her şey çabucak olsun bitsin istiyoruz.*

Sedat Yurtdaş: Festivaller, Diyarbakır'da yereli ihmal ediyor. Bu bilinçli bir tercih. Bu yüzden de İstanbul'un Diyarbakır'a taşınması şeklinde halka yansıyor. Bundan dolayı da etkinlikler halkla pek buluşmuyor, sınırlı kalıyor. Ve yer yer Azad'ın söylediği gibi kültür zehirlenmesi denilen etkiyi yaratıyor. Tepkici bir grup ortaya çıkıyor. Bunun etkisinden söz etmek istiyorum. Bu belki de politik bir yaklaşım. Kültürel olarak çaba harcayanların amaçladıkları sonuçtan çok, politik bir yaklaşım şeklinde ortaya çıkıyor Bunun kırılması gerekiyor. Kırılır mı bilmiyorum. Yirmi altı medeniyetten biri de Kürtçeyele haşır neşir oluyor. O ihmal ediliyor. Eğer yer veriliyorsa da kısmen, biraz da yasak savma babında yapıyor. Halbuki ister yerellik adına, ister

mozaik adına, ister Kürtçeye atfedilen bir sürü şey adına, ister halk adına, ister mücadele adına, ister son yirmi yılın kayıpları adına vs. diyelim, ama bütün bunları ifade eden metinlerin halkla buluşacağı bir dönem olmalı, bir platform olmalı, bir araç olmalı. Bu yönü eksik.

JÇ: *Burada şöyle bir yanlışlığa düşmeyelim; bütün bunları İstanbul'dan çözmek herhalde mümkün değil. Sorunun, kendi içinde çözülmesi gerekmiyor mu?*

Sedat Yurtdaş: Oradan hallolsun demiyorum. Doğru bir diyalog oluşmuyor. Yani İstanbul'dan gelenler, örneğin Ferit Edgü'nün yazdıkları çizdikleri kendi özelinde. Bu yüzden insanlar yanılsamalara düşüyor. Bundan dolayı ondan asla beklenmemesi gereken, sorulmaması gereken ve üstelik oradaki dinleyicileri de bir şekilde bağlayan ilişkili sorular çıkıyor ortaya. Sanki herkes öyle düşünüyormuş gibi bir yanlış izlenime de kapılıyor gelen yazar. Kendi adıma sizler gibi büyük bir çoğunluk böyle bir beklenti içinde değil. Gelen yazar “Bunlar da ne kadar gereksiz noktalarda, gereksiz şeyler bekliyor bizden” diye düşünüyordur. Oysa asıl buluşulması gereken kalem, şahıs, metin olsa böyle bir arayış içerisine girmeyecek. Herkesi kendisi gibi kabul edecek. Gelen yazarın burayı ifade etmesine de ihtiyaç olmayacak bir ortam, bir düzenleme gerekiyor. Çok genel bir eksiğimiz, maalesef deneye yanıla sonuç çıkartabiliyoruz. Henüz önceden görme, değerlendirme, analiz et-

me pratiğine sahip değiliz. Düzelmeler olacak. O zaman gelen yazar daha doğru anlaşılacak. Siz o sıkıntılara girmeyeceksiniz. Örneğin Öykü Günleri'nden sonra ben kendimi çok yargıladım. Ben niye bir araştırmacı gibi bir sürü şey okudum? Benim yapmak istediğim sadece tek öykü ya da bir metin okumak, bu bana yeterdi.

Lal Laleş: Anadolu'daki ya da İstanbul'daki dergilerde bir şeyler yayımlamak gibi bir derdimiz yok. Niye yok, zaten Kürtçe dergicilik çok zor durumda. İstanbul'da veya Mersin'de çıkan bir dergi de en fazla beş sayı çıkıp kapanıyor. Dolayısıyla bizim böyle bir sorunumuz yok.

Burada bir şeye daha dikkat çekmek istiyorum; Diyarbakır okuyucusuna çok yükleniliyor. Diyarbakır okuyucusuyla İstanbul okuyucusu arasında çok fark olduğunu zannetmiyorum. Hatta Diyarbakır okuyucusunun daha sorgulayıcı ve yazarla daha çok didişen tarafının olduğuna inanıyorum. Bu da benim hoşuma gidiyor. Bir de İstanbul'dan, Ankara'dan ya da Avrupa'dan gelen yazarların bölgeye, bu kültüre, bu insanlara bakış açısını irdelemek lazım.

Bu edebiyat kendini var etmek için birçok şeyle boğuşuyor. Kürt edebiyatının merkezi yok. Çok ilginçtir, yersiz yurtsuz bir edebiyat. Bir bakıyorsunuz çadırını Stockholm'e kurmuş, bir bakıyorsunuz Ankara'ya, bir bakıyorsunuz Diyarbakır'a. Bir bakıyorsunuz kuramamış. Bizim o kurama üzerine bir şey üretmemiz lazım. Bizim derdimiz o.

Muharrem Erbey: Geçenlerde Ankara'da bir dergide Lal'in Kürtçeden Türkçeye çevrilmiş bir şiiriyle karşılaştım. Çok hoşuma gitti. Bence aslolan metnin edebi değeri, özüdür. Ama yersiz yurtsuzluğu bölgedeki politik gelişmelerle eşdeğer tutmak gerekir.

Azad Ziya Eren: Bu noktada belki şunu söylemek gerekiyor; insani anlamda, oluş açısından, kavimsel açıdan bakmak; bir de edebi açıdan bakmak. Bu, İngiliz atıyla Arap atını birlikte koşturmak gibi algılanıyor. İkisini de birlikte koşturmanın âlemi yok. Sonuçta edebiyatın kendi özerk bir dili vardır. Ama halkların da kendi özel dilleri vardır. Eğitimini, almak zorundadır, bu haktır. Dinsel itikat anlamında bir hak değil, ruhsari bir haktır. Bunu da ayrı bir kulvarda koşturmak gerekiyor. Daha sonra aynı seyis baksın onlara. Edebi nitelikteki metinlerle, yaşamsal anlamdaki duruşu birbirinden ayırmak gerekir. Ben sabah saat sekizden akşam yatana kadar Türkçe düşünen bir insanım. Bunu zorlamanın bir anlamı yok. Rüyasını Kürtçe gören bir insanın kendini Türkçe yazmaya zorlamasının bence etrafındaki insanları kandırmaktan başka, bundan bir rant elde etmeye çalışmaktan başka getirisi yoktur.

Sedat Yurtdaş: Burada küçük bir itirazım olacak; aslında uluslar hayali cemaatlerdir. Özgür bireyler artıyorsa, tek tek tercihini o dile yapan, o dille rüya görmek isteyenlerin sayısı da artıyor. Boşa da gitmi-

yor bu. Mutlaka zorlamak gerekmiyor, ama onu yapan insanların tercihine de saygı duymak gerekir. Verilen örnekleri küçümsemek, bir tarafa itmek o yanlışa da düşmemek gerekir.

Azad Ziya Eren: Benimle ilgili kısmı Şeyhmus Hoca da bilir. 81’de Çorum, oradan Giresun, Antep... Sürekli farklı yerlerde yaşayınca, açıkçası bu ruhun içerisinden biraz çıktık. Bireysel açıdan bakıldığında ben onun dışında kalıyorum. Ama burada bu işe gerçekten gönül veren insanların tavırına da saygı duyuyorum. Bu ayrımı da yapmak gerekir. Edebiyat gözetilerek -çıkış noktası olarak, vuruş noktasını bilmem-. Vurduğu noktada sonuçta edebi nitelikli metinler de çıkabilir. Ama bunun çıkış noktası bir tavidir ve bu tavır da tabii ki haklı bir tavidir. Haklılığını veya haksızlığını kimse iddia edemez.

Örneğin ben ilk şiirimi İstanbul’a gönderdiğimde yayımlanacağı söylendi. İster istemez acaba oryantalist bir tavır mı var yayımlanmasında diye düşünüyorsunuz. Kürtsünüz, isminiz Azad, Diyarbakırlısınız. Dönüyorsunuz kendinize. Bu kaygıyı taşımak gerekiyor. Hem bir rant isteği içerisinde olmamanız hem de rant isteğine malzeme yapılmamanız gerekiyor. Bu ikisinin ayrımını yaptığınız zaman edebi metinleri gerçekten ortaya çıkarabiliyorsunuz. Bundan soyunacaksınız, bu bölgede o gömleğini çıkararak yılanlar çok iyi iş yapıyor. O gömleği çıkardığınızda ister Kürtçe olsun, ister Türkçe olsun metin önem kazanıyor.

Kürtçe de durulacak. Sonuçta seksen yılı var bunun ve ciddi anlamda oluşturulmuş Türkçe bir edebiyat var. Böyle bir şeyin içerisinde yeni yeni rahatlamış, biraz kendini bulmaya çalışan bir edebiyat –öncesi yok anlamında demiyorum- var.

Kadir Konuksever: Her şeyde olduğu gibi edebiyat da bir arz talep meselesi. Şunu da kabul etmek gerekiyor ki yüzümüz Batı’ya dönük. Hani Frans Fano’nun kitabından bir alıntıyla anlatacak olursak “Hepimiz zaman zaman siyah yüzlerimize beyaz maskeler taktık.” Birtakım seminerlerde, atölyelerde gelen yazarın ne vermesi, buradakilerin ne alması gerektiği konusunda birtakım handikaplar yaşanmış olabilir. Bana göre buradaki insanların edebi anlamda veya bir şeyler öğrenme anlamında, çok sıcak bir gülümsemeye ihtiyacı var. Gerçekten böyle bir şey bekleniyor. İstanbul’dan birileri gelsin de bizlere bir şeyler öğretsin anlamında bir beklentinin olduğuna inanmıyorum. Çünkü burada yürümeye başlayan insanlar haliyle dokunarak el yordamıyla öğreniyorlar. Sonuçta Diyarbakır’da yazılabilecek bir sürü şey var. İstanbul’daki tanıdıklarımın söylemiyle; burası bir tarla ve sadece elinizi uzatıp almak kalıyor. Kürtçe veya Türkçe. Bunu iyi görmek, bir şeyleri aşmak gerekiyor.